

Gdańsk, 22 marca 2018 r.

Recenzja osiągnięć i aktywności naukowej dr Tomasza Besty

Na wniosek Rady Instytutu Psychologii UG mam zaszczyt pełnić rolę recenzenta w przewodzie habilitacyjnym dr Besty. Zgodnie z artykułem 16, ust. 1 Ustawy o Stopniach i Tytule Naukowym odrębnie oceniam główne osiągnięcie naukowe oraz dodatkową aktywność naukową dr Besty.

GLÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE WYNIKAJĄCE Z ART. 16 UST. 2 (DZ. U. NR 65, POZ. 595 ZE ZM.)

Dr Besta urodził się w 1979 roku. W wieku 31 lat, czyli w 2010 obronił pracę doktorską pt. „Złożoność integratywna i radykalizacja postaw w warunkach niskiego i wysokiego poziomu stresu”, pod kierunkiem prof. dr hab. Urszuli Jakubowskiej, w PAN.

W ciągu kolejnych 7 lat zgromadził dorobek, który przedstawia jako podstawę do nadania mu stopnia doktora habilitowanego. Droga zawodowa dr Besty jest niezwykle szybka i dynamiczna.

Dr Tomasz Besta opatrzył swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe tytułem:

„Przenikanie się tożsamości społecznej i osobistej: konsekwencja dla funkcjonowania indywidualnego i społecznego jednostki”. Na osiągnięcie naukowe składa się cykl 10 artykułów opublikowanych w wiodących periodykach polskich (PPB - 1, Psychologia Społeczna - 1, Psychologia Ekonomiczna -1, *Current Issues of Personality Psychology* - 1) i międzynarodowych (*International Journal of Social Psychology*; *The Journal of Social Psychology* - 1, *Studia Psychologica* - 1, *Applied Research in Quality of Life* – 1; *Group Processes & Intergroup Relations* - 1, *European Journal of Social Psychology* - 1).

Co istotne, wszystkie publikacje koncentrują się w zwartym i logicznie prowadzonym wywodzie, dotyczącym roli natężenia fuzji tożsamości indywidualnej i społecznej (związanej z przynależnością do grupy) dla wielu dziedzin życia społecznego:

postrzeganej osobistej skłonności do walki i umierania w imię dobra grupy odniesienia, radykalizacji postaw, jakości życia, poczucia sprawstwa (indywidualnego i grupowego), intencji do przyszłych działań zbiorowych. Doktor Besta wykorzystuje we wszystkich swych publikacjach teorię fuzji tożsamości (*identity fusion theory*, Swann, Gomez, Seyle, Morales, 2009) jako podstawę dalszych rozważań, nie zapomina jednak o wcześniejszej teorii identyfikacji społecznej (Tajfel, Turner, 1979).

Pierwszy z prezentowanych w głównym dorobku artykułów podoba mi się najbardziej (Besta, et. al., 2013, PPB). Autorzy zaprezentowali dwa eleganckie eksperymenty weryfikujące hipotezę o interakcyjnym wpływie fuzji tożsamości Polaków (mierzonej skalą Swanna et al., 2009 z wykorzystaniem piktogramu), statusu osoby oceniającej Polaków (Niemcy vs. Rosjanie w eksp. 1 i Niemcy vs. Bułgarzy w eksp. 2), walencji oceny, zwanej przez Autora zagrożeniem dla tożsamości grupowej: ocena pozytywna vs. negatywna dla pomiaru deklaracji walki za kraj. Ciekawe, że w obu eksperymentach najwyższy wskaźnik fuzji tożsamości osobistej i społecznej (tu narodowościowej) wykazywało ok. 27 % badanych. Co ważne, hipotezy potwierdziły się

w obydwu eksperymentach: tylko badani o wysokim poziomie fuzji obydwu tożsamości reagują odmiennie na wypowiedzi hipotetycznej osoby oceniającej Polaków pozytywnie vs. negatywnie. Gdy są to osoby o wysokim statusie (Niemcy) i wypowiadają się negatywnie o narzekających Polakach, to badani o wysokim natężeniu fuzji tożsamości deklarują większą skłonność do walki o swój kraj, niż gdy analogiczne treści wypowiada członek grupy narodowościowej o niższym statusie (Rosjanin, Bułgar). Generalnie badani o niskim poziomie fuzji tożsamości indywidualnej i społecznej nie reagują na manipulację i nie zgłaszają nadmiernej ochoty do walki o dobre imię polskiego narodu. Wyniki eksperymentów policzone są poprawnie, liczebności badanych – prawidłowe.

Kolejne artykuły pokazują dobre replikacje tezy o roli natężenia fuzji tożsamości indywidualnej i społecznej (tożsamość społeczna: narodowa, religijna) dla zmiennych zależnych jakimi są: deklaracja walki o kraj oraz skłonność do zaprzeczania zdarzeniom z historii własnej grupy, źle o niej świadczącym (badania korelacyjne).

Dalsze badania (*Studia Psychologica*, 2014) ponownie replikują (4 badania korelacyjne na dużych próbach) wcześniej uzyskany schemat: wzrost fuzji między tożsamością indywidualną i społeczną nasila tendencje do walki o grupę własną i samo-poświęcenia dla członków własnej grupy. Niektórych hipotez Autora nie potwierdzają wyniki Jego badań. Np. dr Besta założył, że w sytuacji, gdy fuzja tożsamości nie obniża wagi tożsamości indywidualnej i wiąże się ze wzrostem postaw pro-grupowych, to im wyższy poziom fuzji obydwu tożsamości, tym wyższe powinno być wewnętrzne poczucie kontroli. Nie stwierdził różnic w natężeniu wewnętrznego poczucia kontroli w odpowiedzi na wyżej wymienione warunki.

Kolejne artykuły przynoszą rozwinięcie tezy o roli fuzji tożsamości dla innych dziedzin życia społecznego (*International Journal of Social Psychology*). Dr Besta zbadał 24 agresywnych kibiców piłki nożnej oraz 155 studentów skalami: fuzji tożsamości,

dominacji, skalą prawo- i lewo – skrzydłowego autorytaryzmu dla skłonności do walki i umierania za grupę oraz akceptacji agresji. Najsilniejszym predyktorem walki o grupę własną jest fuzja tożsamości, dalej: autorytaryzm i identyfikacja z grupą. Badanie jest ciekawe, aczkolwiek trochę niepokoi dobór do grupy: jeśli badanie jest korelacyjne a wyniki wszystkich uczestników agregowane – włączenie „chuliganów” futbolowych do grupy studentów zwiększa jej heterogeniczność. Autor powołuje się na wcześniejsze analogiczne procedury w psychologii społecznej (Van Hiel et al., 2007).

Dalsze artykuły zawierają badania wskazujące na: związek fuzji tożsamości z poczuciem osobistego sprawstwa i wysoką jakością życia oraz deklaracją do działania na rzecz grupy (organizacji).

Podsumowując serię artykułów wskazaną jako osiągnięcie główne doceniam pracowitość Autora. Dr Besta potrafi współpracować z innymi naukowcami, realizując swe zainteresowania w różnych obszarach badawczych.

Najważniejszym dokonaniem Habilitanta jest testowanie teorii fuzji tożsamości Swanna i współpracowników w populacji Polaków oraz rozszerzenie znaczenia tej teorii w różnych obszarach życia społecznego i podmiotowego. Większość badań dr Besty to badania korelacyjne, co nie umniejsza wagi uzyskanych rezultatów. Cieszy mnie, że znajdują się także badania eksperymentalne, a Habilitant stosuje znany model Wojciszke SMAR, czyli dba o replikowalność wyników.

Dla analizy głównego osiągnięcia naukowego ważny jest także sposób autoprezentacji zawarty w autoreferacie. Dr Besta przedstawia główne nurty swoich zainteresowań naukowych wskazując 2 obszary:

1. związek fuzji tożsamości ze skłonnością do działania na rzecz grupy, radykalizacją działań (poświęcanie życia na rzecz grupy)
2. związek fuzji tożsamości z poczuciem sprawstwa, dobrostanu itd.

Dr Besta podkreśla doniosłość swoich badań w dzisiejszej sytuacji w Polsce i sugeruje, że fuzja tożsamości osobistej i społecznej skutkuje nie tylko radykalizacją działań, ale także ma wiele przystosowawczych aplikacji, jak przekonanie o własnej skuteczności, orientację na cel i jakość życia (s. 12 autoreferatu).

Na podstawie przedstawionych wyżej dokonań Habilitanta i wnikliwej analizy serii artykułów oceniam pozytywnie nurt dorobku głównego i przedstawionego jako osiągnięcie naukowe.

Dane bibliometryczne:

Index H (WoS) = 3

Sumaryczny IF = 18.559

Liczba cytowani (WoS) = 43.

POZOSTAŁA AKTYWNOŚĆ NAUKOWA

Pozostała aktywność naukowa dr Besty jest wprost imponująca. Nie tylko pozyskiwał granty UG oparte o współpracę zagraniczną (Angel Gomez i Alexandra Vazquez – Madryt, Hiszpania; La Mirail, Tuluza, Francja), ale także współpracę z innymi ośrodkami krajowymi: SWPS/Sopot (Anna Studzińska). Dr Besta pracuje w niesformalizowanej sieci pod kierunkiem prof. Swanna oraz prof. Jetten. Uzyskał ze względu na współpracę z prof. Swannem grant NCN Sonata 1 pt. „Fuzja tożsamości osobistej i grupowej oraz jej konsekwencje dla postaw i zachowań jednostki”. Opublikował wspólnie z tym słynnym naukowcem oraz 15 innymi badaczami tekst w prestiżowym *Journal of Personality and Social Psychology* (2014). Z kolei współpraca z prof. Jonaldą Jetten nad zjawiskiem anomii znalazła odzwierciedlenie w publikacji w *Plos One* (2016). Wymienione publikacje pochodzą z nurtu badań aspektów

tożsamościowych w psychologii międzykulturowej i psychologii rodzaju i stanowią 2 spośród 6 publikacji w tej dziedzinie.

Dr Besta badał także tożsamość w psychologii środowiskowej (3 publikacje); tożsamość społeczną i mechanizmy międzygrupowe w spostrzeganiu zagrożeń ze strony nauki i technologii (4 publikacje). Eksplorował psychologię relacji międzygrupowych (3 publikacje), związek między lękiem jako cechą a fundamentalizmem religijnym (3 publikacje); współuczestniczył w walidacji do polskich warunków Skali Zniekształceń Poznawczych CIPP (2014), współedytował książkę; wyd. UG.

Dorobek dodatkowy jest niezwykle bogaty. Trzeba jednak zauważyć, że tylko 1 publikacja i to w dorobku głównym jest autorstwa wyłącznie dr Besty. Reszta publikacji powstała przy współpracy innych pracowników IPUG, którzy także wykażą owe publikacje w swoich podaniach o uzyskanie stopnia dr habilitowanego. Nie należy jednak uznawać tego zjawiska za naganne. Współpraca w nauce jest konieczna.

Należy dodać, że dr Besta prezentował swoje badania na licznych konferencjach krajowych i zagranicznych (24 referaty).

Podsumowując uznaję, że dodatkowa aktywność naukowa dr Besty jest ponadprzeciętna i oceniam ją bardzo pozytywnie.

Konkluzja: Zgodnie z art. 16 ust. 3 Ustawy oraz stosując kryteria oceny ujęte w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oceniam pozytywnie dorobek naukowy oraz aktywność naukową dr Besty i wnoszę o nadanie dr Besta tytułu doktora habilitowanego.